

81. Rambron, Torshälla sn, Väster Rekarne hd.

Pl. 9: B. 763.

Litteratur: B. 763; L. 986; J. Peringskiöld 1686, s. 51.

J. Peringskiöld säger runstenen vara: »I Rand broon emellan Brottsta och Ekeby i Torsillia sochn». De fåfänga letningarna efter stenen äro nämnda under föreg. Sö. 80.

Enligt teckningen i B. 763 har runstenen varit 2,31 m. hög, största bredden nedtill 95 cm, 31 cm bred upptill.

Av inskriften fanns föga i behåll enl. B. 763, nämligen **-ik + iiiikt aiiiu i**, varav ingen tydning är möjlig.

82. Tumbo kyrka, Väster Rekarne hd.

Pl. 8: B. 757.

Litteratur: B. 758; L. 988; J. Peringskiöld 1686, s. 47; O. Hermelin, V. Rekarne härads fornlemn. s. 367, teckn.; S. Lindqvist, ATS 22: 1, s. 45.

Runstenen ligger under trätröskeln uti ingången från vapenhuset in i kyrkan. Större delen av inskriften och figurristningen är utplånad och toppslingan täckt av muren i vapenhuset. Ämnet är gråsten, dörröppningens bredd 1,18 m är stenens synliga längd, stenens bredd är 1,30 cm, slingans bredd 12 cm.

Enl. B. 758 är inskriften följande:

+ **uiian** × **baïr** × **iprn** + **rftr** — **rupur** · **isrn** × **pupr** × **krkum** × **pulr** × **iuk** × **uln** ×

5 10 15 20 25 30 35 40 45

I B. 758 till sin läsning oklara runor äro tryckta kursivt.

Av första namnet finns detsamma som i B. 758; 1—2 **ui**, svaga spår av stavarna 3—4 och det snett uppåtgående strecket 5 **a** samt 6 **n**. Av B. 758: 7—11 **baïr** synes nu blott **Λ R** och en stav av 10 **i**. B. 758 12—15 **iprn** är synligt men 12 **i** mycket svagt, **p** tydligt under skynke, så ock bistaven till 14 **r** 15 **n** är fullt klart. Av 16—19 **rftr** är i 16 **Λ R** det inre förstört och efter 17 **f** ristningen borta, tills av 25—28 **isrn** högra bistaven finns av 27 **r** samt 28 **n** följt av snett kors, djupt ristade. Nötta men under skynket fullt tydliga äro 29—32 **pupr** och ännu mera nötta 33—37 **krkum**. Framför 33—37 är ett snett kors tydligt, efter otydligt. Därefter syns ingenting mera tydligt, en antydning av 38 **p**, bistaven till 40 **i**, staven till 41 **r** och bistaven till 43 **u**.

Inskriften är delvis ristad med en i flera fall genomskinlig lönnskrift. 7—11 måste vara ordet »reste», troligen att läsa ***rastr**, med **r** för **i**, 12—15 **iprn** ordet »sten», vadan 12 **i** står för **s**, **p** för **t**, **r** för **i** men kanske närmast för **u** då »sten» stundom ristas **stun**, t. ex. Ög. 170 Ösby, jfr. **itrn**, B. 1053, Djurklou 1870, s. 135 (L. 1245 **iton**), **itn**, B. 645, L. 773. I 16—19 **rftr** står **r** för **i**; om ett tecken för det slutande **r** funnits, är det dolt av muren. Uti 25—28 **isrn** brukas **is** för **s** såsom eljest understundom, t. ex. **isin** L. 467 Grana; **isnn**, **isit** Hagby enl. min undersökning 1903 (B. 124, L. 651 **sin**); **isin** B. 1090, L. 1048; **isrn** Vändle, Västmanl. enl. min undersökning 1898, ordet »sten» **istain** L. 739, D. I, 106 Långtora Uppland; B. 147, L. 380, D. II, 33 Råstad; B. 104, L. 418 Hammarby; **istin** B. 642, 641, L. 722, 733, D. I, 86, 85 Klistad; **istaen** (**istain** B. 1084, L. 998) L. Kyringe. I 29—32 **pupr** »död» står 29 **p** för **t**, liksom 13 **p**, och 32 **r** uttrycker även prep.

»i» framför 33—37 **krkum**, som står för **krikum**, 34 **r** för **i**, såsom 16, 27 **r** eller kanske för **ri**. Ristarens **pulr** torde då stå för **tuli**. Det är uppenbarligen samme ristare av B. 244, L. 603, D. II, 249 Salmunge, Skederids sn, Uppl. med liknande kors och ormhuvud och inskriften; **iubrn : uk + ini : riti + ipun : iftir + krbun : fapur : isin : pulir · iuk · runar + pisi + isi kup**, enl. min undersökning 1915. Ristaren nämner sig där **pulir = tulir**, som är en oftare förekommande biform till namnet Tole. Då **krkum** står för **krikum** vore kanske möjligt, att även **pulr** betydde ***tulir**.

Objektet till **iuk** är på Salmunge-stenen **runar**, vilket alltså **uln** här motsvarar, och utgör förkortning av stående för **run**. Det begynnande namnet kan förmodas hava varit ***uistan Vistēn**.

Ristaren Tolir begagnar alltså en blandning av rättfram ristade runor och lönnrunor, som dels utgöra äldre ljudbeteckningar, t. ex. **p** för **t** ur äldre **raispi** för yngre **raisti**, **r** för **i** och felaktig ristning eller läsning, t. ex. **uln** för **run**, **isrn** för **sin**, och **pupr** »död» är förkortning för »Han blev död.»

Översättning: Visten reste stenen efter — sin broder, död i Grekland. Tule högg runorna.

S. Lindqvist: *ATS* 22: 1, s. 45 anser hällen hava varit gavelsten i en kista på grund av dess likhet med DR. nr 122 Tullstorp och DR nr 246 London.

83. Tumbo kyrka, Väster Rekarne hd.

Pl. 8: B. 761.

Litteratur: B. 761; L. 987; J. Peringskiöld, 1686, s. 50; Broocman. Sagan om Ingvar Vidtfarne s. 174; S. Lindqvist, *ATS* 22: 1 s. 42 f. (s. 43 Peringskiölds originalteckning).

Runstenen, som nu är förlorad, bildade under 1600-talet tympanon i en romansk portal i västligaste delen av Tumbo kyrkas södra långhusvägg, utanför vilken redan under medeltiden ett vapenhus tillagts.

Endast en del av runstenen är synlig i B. 761, i längd 1,03 m, största bredd 55 cm. Om ämnet finnes ingen upplysning, men det har troligen varit kalksten, mittytan är fylld av ornament, inskriften löper längs den raka kanten.

Av inskriften finnes följande i B. 761:

-an : truknapi : i eklans : h an
5 10 15 20

Runorna 19—20 **an** äro ristade på en smalare slinga som böjer av inåt stenen men måste vara omedelbar fortsättning av den bredare slingan. L. 987 förmodar, att 20 **n** står för **f**, då den tilltalande tolkningen uppkomme: »Han drunknade i havet vid England». Så står emellertid icke, så framt icke 18 **h** ensam utgör förkortning för »hav» och något nytt inledes av 18—20 **an**, som möjligen kan vara början av ett namn, t. ex. **an[untr]**, i inskriftens början, jfr Lindqvists rekonstruktion.

S. Lindqvist *ATS* 22: s. 42 f. anser runstenen vara en lockhäll, som legat horisontellt, vare sig på marken eller upplyft av nu förlorade hällar, har rekonstruerat dess antagliga utseende och menar, att den ursprungligen varit åtminstone 2 m lång och 80 cm bred.

84. Tumbo kyrka, Väster Rekarne hd.

Pl. 42.

Runstenen låg vid ingången till vapenhuset som tröskel men vid kyrkans reparation 1897 varsnades ristningen, stenen togs upp och restes vid södra kyrkogårdsmuren.